

GYŰJTEMÉNYEK.

Dr. A. Zahlbruckner: *Schedae ad »Kryptogamas exsiccatus« ediliae a Museo Palatino Vindobonensi. — Centuria VIII.*

A gyűjteményben szereplő hazai termőhelyekről származó fajok a következők: *Phragmidium subcorticium* Bub., Com. Gömör: Dobsina (leg. Filarszky); *Cercospora beticola* Sacc., Com. Pisoniensis: prope Pozsony (leg. Bäumler); *Cercospora depazeoides* Sacc., Com. Pisoniensis: prope Pozsony (leg. Bäumler); *Marsonia Juglandis* Sacc., Com. Pisoniensis: Szent-György (leg. Zahlbruckner); *Melampsora tremulae* Tul., Com. Ung: prope Szerednye (leg. Mágócsy-Dietz); *Puccinia argentata* (Schultz.) Winter, Com. Pisoniensis: prope Pozsony (leg. Bäumler); *Closterium didymotocum* Ralfs, Magas Tatra: prope Rokutz (leg. Filarszky); *Oscillatoria amphibia* Ag. »Római fürdő« prope Budapest (leg. Filarszky); *Cladonia furcata* var. *pinnata* Wainio, Com. Pisoniens: prope Szentgyörgy (leg. Zahlbruckner); *Cladonia degeneraus* Sprgl., Com. Pisoniensis: supra Szentgyörgy (leg. Zahlbruckner); *Riccia fluitans* L., »Római fürdő« prope Budapest (leg. Filarszky); *Polytrichum commune* L., Magas Tatra prope Késmárk (leg. Filarszky).

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

A növénytani szakosztálynak 1903. januárius 14-iki (XC.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Klein Gyula elnök üdvözli az új esztendő első ülésén egybegyűlt szakosztályi tagokat és visszapillantást nyújt az elmúlt év eseményeire és botanikai munkódésére. Reményét fejezi ki, hogy a kezdet nehézségeinek sikeres legyőzése után a szakosztály önzetlen törekvései tudomány-szakunk érdekében ez évben is eredményesek lesznek.

2. Beuleszko Sándor bemutatja és ismerteti Róth Róbert »A magyar-honi Erica-félék összehasonlító levélanatómiája« című nyomtatott (Kolozsvár, 1902) doctori dissertatioját. Róth e 46 oldalra terjedő és 19 rajzzal kísért értekezésében a hazai Ericaceae családbeli 10 génusznak 19 faját ismerteti anatómiai

szerkezet tekintetéből a physiologiai rendszerek alapján. Legérdekesebb része a dolgozatnak, mely e növényeknek a környező (oikologiai) viszonyokhoz való alkalmazkodásáról szól.

3. Hollós László következő két mykologiai dolgozatát Mágócsy-Dietz Sándor terjesztette a szakosztály elé.

a) »Két új Lycoperdon-faj« czímen a *Lycoperdon pseudopusillum* nov. spec. és a *L. pseudoumbrium* nov. spec. fajokat írja le. Előbbi faj külsőleg a *L. pusillum* Pers. fajhoz hasonló, de varancsos spóráival eltér tőle; ismeretes Florida-ból, Brassóból és Resiczáról. Utóbbi faja a *L. umbrium* Pers. fajhoz hasonlít, melytől azonban állandóan nyeles spóráival különbözik; Dél-Carolina-ból való.

b) »Nógrád-megye földalatti gombái« című dolgozatában megemlíti, hogy hazánk-ból ez idő szerint mintegy 60 faj földalatti gomba ismeretes és így Nógrád-megye ne-

hány pontjáról elősorolt 20 faj ezeknek harmadrészét teszi. A gombaanyag gyűjtésében főcérleme van Kondor Vilmos m. kir. erdőmesternek, a ki a földalatti gombák leghasznosabb faja tenyésztését is megkísérli, szarvasgombás erdőből származó makkok ültetésével. Tudomása szerint hazánkban ez az első kísérlet a szarvasgombának francia mód szerint való tenyésztése terén.

4. K ü m m e r l e J e n ő »A magyar nemzeti múzeum növénytára« című emlékiratot mutatta be és ismertette, a Magyar Nemzeti Múzeum százados évfordulója alkalmából.

5. P a p p D e z s ő »Adatok az Iris-levél anatómiájának ismeretéhez« czímen előadott doctori dissertatiojában a következő fajokat vizsgálta összehasonlító anatómiai szempontból: *Iris arenaria* L., *Iris variegata* L., *I. pumila* L., *I. Reichenbachii* Häuf., *I. pseudacorus* L., *I. sibirica* L., *I. spuria* L., *I. Gueldenstaedtii* Lep., *I. subbarbata* Joó. A tárgyalásban következő rendszer szerint halad. *a)* Bőrszövetrendszer, *b)* Mechanikai, *c)* Szállító, *d)* Áthasonító rendszer, *e)* Váladéktartók, *VI.* Szellőztető rendszer. *f)* Az Apogon és Pogon-iris sectio-k anatómiai jellegeinek megállapítása. Az epidermis kifejlődésében különbséget állapított meg a mechanikai szövetek és a mesophyll között, a hüvelyen és a lemezen, a hüvely belső és külső oldalán. Egyes fajokban cseranyagot, másutt nyálkasejteket talált.

A szállító elemektől izolált mechanikai berendezés van a levélszéleken és a hüvely belső szögletén, melyeket a megfásodás (lignificatio) hiánya különböztet meg a szállító elemekhez tartozóktól; ezek tartókat alkotnak. A Pogoniris sectio-ban egyszerűen váltakozva a lemez mindkét oldalán, itt sklerenchym csak a háncs külső oldalán, az Apogon sectio-ban összetett »S« alakú tartók vannak. Sklerenchymgyűrű. A mocsári fajok xerophyta jellegét a lacunák és a levélfölegyesítésből magyarázza. Gyengébb érvényesülését az *I. arenaria*-n a típusos xerophyt viszonyok között töltött idő rövidségének tulajdonítja. A nyalábok egyszerűek és összetettek. A lemez nem homolog a dorsiventral levéllel, mert a felső rész hiányzik. A nyalábok váltakozását a fejlődés magyarázza. A szállító

rendszer is 2 elkülönült csoportot ad. Mestomanastomusok mindenütt vannak. Az *I. pseudacorus*-ban diaphragmákat talált.

Az áthasonító szövetek megjelenése háromféle és mindig isolateralis: 1. levélhosszirányban nyúlt, 2. merőleges, 3. keresztpallisad. Az áthasonító rendszer is két típust ad. Cseranyag idioblastokból és tömlőkben van. Oxalsavas kristályok mindenütt találhatók.

A szellőztető rendszer háromféle alakban található: schizogen eredetű intercellularis járatok, lysigen eredetű hézagok és ugyanilyen eredetű lacunák alakjában. A szájnylás generikus jellege csekély, de nagy a változatosság. Talaj- és klímabefolyások észlelhetők az *I. pseudacorus* és *I. arenaria* fajokon. Teljes megegyezés van Baker morphologiai és az anatómiai csoportjai között; a megegyezés kiterjed az alosoportokra is.

A Pogoniris sectio jellegei: típusos sklerenchym-szövet csak a háncs külső oldalán. Váltakozó egyszerű »I« alakú tartók a lemez mindkét oldalán. Az edénynyalábok nem kerülnek szembe egymással. Keresztpallisad. Lacunák nincsenek; a belső légüreg transversalis.

Az Apogon sectio jellegei: sklerenchymgyűrű, vagy csak 2 oldali stereom. Összetett »I« alakú tartók a levél felső és alsó felületét összekötve. Az edénynyalábok szembe állanak. Az egysejtű merőleges pallisad, tangentialis közvetítő szövet. Lacunák vannak.

6. S c h i l b e r s z k y K á r o l y »Újabb teratologiai esetek« czímen tartott előadásában olyan rendellenességeket mutat be és ismertet, melyek az idegőv irdalom alapján ismeretlenek, vagy más szempontból vannak tárgyalva. A bemutatott fejlődésbeli eltérések a következők: *a)* Kerti rózsavirág a csészetáj nagyfokú lombozódásával (phyllodia); *b)* *Vitis vinifera* szőlőfürtjének főtengeyi nagymérvű szalagosodása (fasciatio); *c)* *Tulipa Gesneriana* zygomoph virágalakulás, a belső lepelőrv és a belső porzóórv egy-egy tagjának megkettőződése (dédoublement) következtében, a termő 4-levelű; *Syringa vulgaris* hajtásvégi két átellenes levélnek hátoldali és főérmenti tökéletes összenövése (adhaesio). Utóbbi két teratologiai eset C s í k i E r n ő gyűjtéséből való.

7. Thaisz Lajos »Adatok Csongrád-vármegye növényzetének ismeretéhez« című előadásában a nevezett megye területén észlelt és gyűjtött több új phanerogam növényfajt sorol elő.

8. Schilberszky Károly szakosztályi jegyző felolvassa az elmúlt 1902-ik évi szakosztályi működésről szóló jelentést, melyet egész terjedelmében a következőkben közlünk.

Szakosztályunk, az ülésekről szóló jegyzőkönyveinek tanúsága szerint fennállása óta az elmúlt évben fejtette ki legelőkelőbb működését és irodalmi tevékenységét, a mi nemcsak az előadások számából, de különösen az előadásra került tárgyak változatosságából tűnik ki; megnyugtató örömmel töltheti el a szakosztály tagjait az a tapasztalt jelenség, hogy az előadások tárgyai a növénytanak mindenféle ágából valók és így a szakbeli sokoldalúság egyik nevezetes vonása az elmúlt év botanikai működésének.

Kétségtelennek látszik, hogy emez örvendetes föllendülésnek és felbuzdulásnak főrészben az az oka, hogy a Társulat Választmányának elhatározásából a szakosztály önálló folyóirathoz jutott és így a szakosztályban kifejtett működés anyaga a »Növénytani Közlemények« hasábjain alkalmas nyilvános közlésre találhatott. Szakosztályunk eddigi tagjai — valamint örömkre legyen mondvá — több új szakterővel gyarapodva, lelkesen tömörültek a szakosztály köré, hogy serény munkálkodásukkal a tudomány érdekében mentől élénkebb működést fejtsenek ki és így az ismeretek fokozását és terjesztését erejükhöz képest előmozdítsák.

Szakosztályunk ez évi működése, éppen a »Növénytani Közlemények« életbeléptetése révén hazai tudományunk történetében nevezetes momentum, a mit e jelenlésemben kiemelni jegyzői kötelességem. Ez önálló folyóirat máris messzemenű változásoknak vetette meg az alapját, melyek növénytani tekintetben az e téren előrehaladottabb külfölddel is meg fogják találni az alkalmas irodalmi kapcsolatot. A szakterők szellemi közreműködésén kívül az anyagi pártolásnak olyan fokát érte el a szakosztály e folyóirata, hogy a magyarul megjelenő közleményeknek valamely nemzetközi nyelven való kinyomatása a komoly tervezetések tárgyát képezi.

Áttérve ezek után jelentésemnek tulajdonképpeni tárgyára, a következőket kell kiemelnem: Szakosztályunk működésének egyik nevezetes eredménye volt a januárius 8-iki ülés, mely alkalommal Fialowski Lajos beszámol ama növényvekről, melyek a Természettud. Közl.-ben erre vonatkozólag közzétett nyilvános »Kérelem« kapasan a Társulat titkárságához 1901 végéig beküldettek; e munkálat nemcsak azért érdemli meg figyelmünket, mivel sok magyar növénynévre vonatkozó becses adatunk és ismeretünk gyarapodott, hanem azért is, mivel ennek kapasan e téren utóbb nagyobb érdeklődés és mozgalom indult meg, úgy hogy Gyórfly István és Paal Gyula idevágó névgyűjtéseinek eredményei szintén a múlt évben kerültek a szakosztály elé. Örömmel tapasztaljuk, hogy a magyar népies növényvekre kiterjedő érdeklődés meg van és hogy szókincsünk mindegyre gyarapodik. Klein Gyula elnök márczius 12-ikén mutatja be a Növénytani Közlemények éppen az ülés napján megjelent első füzetét; e jelentős pillanatban reményét fejezi ki az iránt, hogy a szakosztály tagjai lelkesedéssel és tudomány szeretettel fogják e folyóiratot támogatni. Hollós László buzgó mykologus tagtársunk számos dolgozata került a szakosztály üléseire, melyek főleg hazai földalatti gombáink ismeretére vonatkoznak; ugyancsak feldolgozta Hollós a Déchy vezette tudományos kaukázusi expedítio alkalmával gyűjtött gombákat, több becses adatot szolgáltatván ama vidék mykologiai ismeretéhez.

Szakosztályunkban az elmúlt év folyamán 19 előadó összesen 40-féle tárgyról értekezett; az előadók és az előterjesztések számarányai a következőképpen oszlottak meg: Beluleszko Sándor 1, Bernátsky Jenő 2, ifj. Entz Géza 1, Fialowski Lajos 2, Gabnay Ferencz 3, Gyórfly István 1, Hollós László 7, Kontúr Béla 1, Kövessi Ferencz 1, Kümmerle Jenő 2, Mágóesy-Dietz Sándor 5, Paal Gyula 1, Péterfi Márton 2, Seherffel Aladár 2, Schilberszky Károly 1, Simonkai Lajos 2, Staub Móricz 2, Thaisz Lajos 3 és Varga Oszkár 1 tárgyról értekeztek.

A szakosztály múlt évi működésének méltatásakor még jelentem, hogy pünkösdi ünnepek alatt (május 17—19.) a Kecske-méttel szomszédos Bugacz-pusztára tervezett botanikai tanulmányi kiránduláson 16 szakosztályi tag vett részt, mely alkalommal, az odavaló jellemző homoki és vízi növényzet tanulmányoztatván, a kutatások eredményeinek rendszeres összeállítása folyamatban van.

Végül pedig mellékelem a Növ. Közl. 1902-ik évi bevételeinek és összes kiadásainak összeállítását, tehát a vagyoni helyzet jelenlegi állását, *Lengyel István* társulati igazgató és pénztárosnak az elnökséghez beterjesztett adatai alapján.

A Növénytani Közlemények 1902. évi számadása.

I. Növénytani alap:

Az év folytán befizettetett	608 korona
Kötelezvényen maradt	92 »
Növényt alap.	<u>700 korona.</u>

II. Forgótöke:

Bevétel:

Évi előfizetésekből befolyt	716.50
Társulati segély	1500.—
					<u>2216.50</u>

Kiadás:

Írói, szerkesztői díjakra	775.—
Rajzok, klisék	165.04
Nyomda	924.83
Kis nyomtatvány, vegyes	62.33
Posta, administratio, expeditio	136.13
					<u>2063.33</u>
Maradék 1903-ra	153.17
					<u>2216.50</u>